

razmerah. Bil je vse življenje brez rednih dohodkov in večinoma brez naročil. »Topla hrana mu je bila po cele tedne neznana in suh kruh mu je bil včasih delikatesa,« mi je pravil pisatelj Etbin Kristan.

Za jetiko, ki se je razvila iz pomanjkanja, je Grohar slednjič tudi umrl. Bilo bi predolgo, če bi vam pripovedoval, koliko ponižan in razočaran je moral Grohar doživeti, preden je izdihnil. In potem, kaj se je vse dogajalo z njegovim grobom. Tako malo smo se Slovenci zmenili za veliko delo, ki ga je opravil Grohar za naš narod, da nismo zmogli niti sto dinarjev, s katerimi bi plačali njegov grob, da ga vsaj ne bi pokopali in ne bi položili vanj novega mrliča, kakor se je zgodilo l. 1921. In je značilno, da so ob istem času delali »pastirji naroda«, kakor pravi Jakopič, načrte, kakšen naj bi bil naš »Panteon« na pokopališču pri Sv. Križu, kamor naj bi se prenesle kosti vseh pomembnejših slovenskih tvorcev!

Vsa dolga leta je bil Groharjev grob zapuščen in zanemarjen, smetišče, kamor so odlagali plevel in ovenele rože. Tak je bil do konca jeseni, dokler ga ni očistila šolska mladina iz Sv. Petra pri Ljubljani pod vodstvom svojega učitelja in zasadila nanj lesen križec s surovo pločevino, na kateri se sedaj sveti napis: »Ivan Grohar, slovenski slikar, 19. aprila 1911.«

Kar najbolj občudujem pri Groharju, je njegova velika strast do umetniškega izražanja, ne upoštevač ovir, ki se mu stavijo v življenju nasproti. Kaj zato, da ga slovenski narod ni maral, da ga je naravnost »zadavil«! Zaradi tega ni Groharjeva vera v njegovo poslanstvo niti za las popustila! Približno taka naj bi bila tudi ti, mladina, v vsem svojem javnem udeleževanju! Vedno kvišku stremeča tudi za ceno svojega lastnega življenja! Grohar naj ti bo za vzgled!

BUTARE

Cvetna nedelja je pomemben mladinski praznik. Saj je to največje veselje, kadar stopajo fantje in dekleta z butarami na ramenih v cerkev. Ni ga menda, ki bi se branil butare. Pa vendar! Zakljev Mirko za noben denar ne prime več butare. Lani se mu je primerila velika sramota, ki je Mirko ne bo pozabil nikoli...

Bilo je na cvetno nedeljo in je Mirko korajžno korakal z drugimi fantiči v cerkev. Njegova butara se mu je zdela najlepša od vseh. Zvedavo se je oziral okrog sebe, ko je stal pred oltarjem, in opazoval,

če ga kdo ne zavida. Med ogledovanjem pa se mu je izmuznila iz rok butara, in je z glasnim treskom udarila zviška po mladih vernikih, da so se v hrušču odmaknili. Butara se je izmuznila nato še na tla, narkar se je razvozljala. Za jabolka in pomaranče pa so se še kar med mašo spoprijeli mladi nevoščljivci. Mirko je prebledel! Taka sramota!... Pred očmi vse fare mu pade butara iz rok in se razveže!... Solznih oči si napravi s komolci gaz skozi cerkev in zbeži glasno plakajoč domov.

Ostanke Mirkove butare je prinesel njegov brat Nace po maši domov, Mirko sam pa te sramote, največje, kar se more primeriti podeželskemu fantu njegovih let, ne bo pozabil nikoli, pa če bo živel tristo let. I, saj je nočejo pozabiti niti njegovi sovrstniki, ki mu zabrusijo ob kakih prilikah, ko si sežejo za ušesa in v lase: »Ti, butara!«

Ljubljanskemu ali kakemu drugemu mestnemu fantiču cvetna nedelja ne dela posebnih težav. Odrineš nekaj dinarjev pa imaš krasno butaro, veliko in okrašeno s pisanimi oblanci. Podeželska mladina pa ne mara dosti za tako kupljeno robo.

Vesclje in zadovoljstvo nudi le tista butara, ki so jo sami spletli. Mladi mojštri imajo že kakih štirinajst dni pred velikim pomladnim praznikom obilo dela. Saj take butare, ki naj ima kaj veljave tudi pri izbiričnih očeh, ne narediš kar čez noč. Za butaro je treba: švigeljna, dobroletine, mačice, križa, brinja, žingerla, virkha, drenovine, bršljana, popkov, šibin, leščevih palic in koraža... pa tu je naštetih še le nekaj temeljnih potrebnih za butaro. Za olupšanje pa rabimo še jabolka, pomaranče in še raznega pisanega okrasja.

Ko imaš vse pripravljeno, pa je treba delati počasi in previdno, da se ti ne zgodi kakor Žakljevemu Mirku. Najprej je treba

zastaviti koraž, ki je nekak opornik za butaro, in jo varuje, da se ne ulomi ali pa ukrivi. Okrog koraža pa nizaš ostale pri-datke, ki jih trdno vežeš s trto in vrvco, da ti ne popusti. Blagoslovljeno butaro uporabijo doma. Vrbove mačice polagajo k čebeljaku, dobroletino pribijajo na hlevska vrata, drenove križke zatikajo na njivo, bršljan pa pokladajo kravam. Po ljudski veri bodo čebele nabrale zato več medu, njive bodo bolj rodile, živina ne bo bolna in krave bodo bolj molzle, če jim damo spominek z butare, ki smo jo dali blagoslovit na cvetno nedeljo. Zato nosijo naši fantički in dekleta butare tako radi k blagoslovu, ker mislijo pri tem na domačo zemljo, živino, čebele in na zboljšano letino. J. Ž.

NAFTA V JUGOSLAVIJI

Nafta je nastala v morju iz odmrlih in segnitih morskih živali na sličen način, kakor je nastal premog iz rastlin. Nafta je precej redka tekočina svetlorumene do temnorjave barve. Iz nje izdelujejo petrolej in bencin, razna strojna olja, vazelino in še mnogo drugih koristnih stvari.

Ker je nafta nastala iz živalskih ostankov, ki so se nabrali na dnu morja, pridobivajo dandanes nafto v takih pokrajinah, ki so bile nekoč pod morjem. K takim pokrajinam spada tudi naša Panonska nižina. In res so našli v naši državi izdatne vrelce nafte pri Miklenški, Peklenici, Novski, v Bačindolu, Pogancu in Hraščini na Hrvaškem, pa tudi pri Kaknju in Zavidu v Bosni. To nafto sedaj še ne pridobivajo v velikem, ker jo še raziskujejo. Pač pa uporabljajo pri Lipiku v Slavoniji za razsvetljavo in ogrevanje zemeljski plin, ki se nabira pod zemljo vedno v bližini nafte. Takega plina je včasih toliko, da ga edinega uporabljajo za kurjavo in razsvetljavo celih velemest, n. pr. Pittsburga v Ameriki i. dr.

Nafto pridobivajo na ta način, da zvrta jo v zemljo do ležišča nafte luknje. V ta namen postavijo do 20 m visoke lesene stolpe, s katerih spuščajo na vrhove privezane priostrene jeklene kole proti tlom. V nastajajočo luknjo porivajo železne ce-

vi. Ko pride sveder do nafte, tedaj brizgne ta včasih z vso silo 20 do 40 m visoko iz zemlje ali pa jo je treba s posebnimi sesaljkami dvigati na dan. Nafto potem po čisto več kilometrov dolgih ogromnih ceveh napeljavajo v kaverne za čiščenje petroleja (rafinerije) ali pa v kako pristanišče, od koder ga posebne ladje prevažajo v kaverne. Tudi po železnici vozijo nafto v posebno pripravljenih vagonih (cisternah).

Nafta in izdelki, ki jih dobivajo iz nje, posebno še bencin, so za vsako državo velike važnosti ne le v mirnem času, temveč še posebno v vojni. Z bencinom poganjajo avtomobile, tanke, aeroplane in mnoge druge stroje, brez katerih si je danes težko predstavljati življenje. Vsled tega tvori posest naftinih vrelcev za vsako državo vir bogastva in temelj samostalnosti ter neodvisnosti.

Največ nafte dobe v Združenih državah severne Amerike in sicer 122.894.000 ton (1930 l), v Venezueli 20.457.000 ton in v Rusiji 18.495.000 ton. Vendar pa dobivajo nafto tudi naše zavezniške države Romunija 5.749.000 ton Francija 75.000 ton in Češkoslovaška 22.000 tcn. K tem se bo sedaj pridružila še naša država, tako, da upamo, da se bomo tudi v tem oziru čim bolj osamosvojili.